

DAGSPRESSENS DIGITALA PLATTFORMAR ALLT-MER ANVÄNDA – MEN PAPPERSTIDNINGEN ÄR FORTFARANDE BETYDELSEFULL

ULRIKA ANDERSSON

”Aldrig papperstidning för mig! Jag tror att våra föräldrar är sista generationen som läser papperstidningar.” Så svarade en man i tjugooårsåldern under våren 2014 på frågan om hur den tryckta morgontidningens framtid ser ut (Andersson, Dimberg & Ingemarsson, 2014:171). Frågan ställdes i samband med en intervjustudie med fokus på unga vuxnas syn på lokala morgontidningar. Det råder ingen tvekan om att papperstidningen successivt har tappat i betydelse sedan det tidiga 1990-talet, både när det gäller upplaga och regelbunden läsning. Samtidigt har studier visat att den del av befolkningen som fortfarande väljer att konsumera tryckta tidningar, då i synnerhet *morgontidningar* på papper, uppvisar ett något större intresse för dess innehåll jämfört med det generella intresset under 1980- respektive 1990-talet (Andersson & Weibull, 2013).

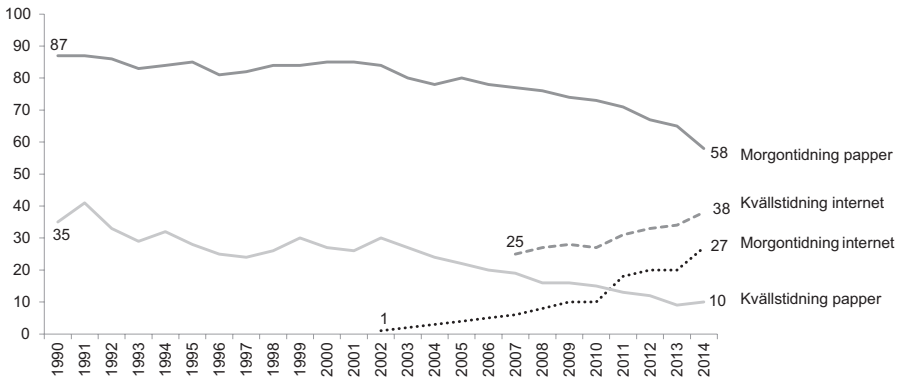
I följande artikel läggs fokus på frågan om hur användningen av dagspress på olika plattformar ser ut i den svenska befolkningen. Vilka grupper är det som framför allt väljer att ta del av nyheter via papperstidningen och vilka är det som föredrar att ta del dagspressens innehåll via dator, mobil och surfplatta? Och skiljer sig valet åt beroende på om det handlar om morgontidningar respektive kvällstidningar? Vidare granskas också vilken inställning människor har till dagspress och lokala nyheter med avseende på områden såsom funktion och innehåll.

Nedåt för pappersläsningen – uppåt för digital läsning

Den samlade svenska dagspressen har under relativt lång tid kämpat mot sjunkande upplagor och minskad läsning när det gäller den tryckta tidningen. Under 1990-talet var det framför allt kvällspressen som stod för den stora upplageminskningen, men under 2000-talet har även morgontidningarna mött en allt mer pressad situation (Weibull & Wadbring, 2014). Regelbundna mätningar av svenska folkets läsvanor och hur dessa har förändrats över tid, pekar på två mycket tydliga förändringsmönster: dels att den regelbundna läsningen av tryckta dagstidningar successivt har minskat, dels att den regelbundna användningen av nättidningar har ökat markant. För morgonpressens del dominerar fortfarande läsningen av papperstidningen, även om nätläsningen förvisso har varit på kraftig framåtmarsh under de allra senaste åren. För kvällspressens del har de båda kurvorna redan hunnit korsa varandra, till nätupplagornas fördel.

År 2014 låg andelen regelbundna läsare av morgontidningar på papper på 58 procent, vilket kan jämföras med 87 procent år 1990 (figur 1). Närmare var tredje svensk läste i sin tur en eller flera morgontidningar på nätet minst tre dagar per vecka. Drygt en tredjedel av den svenska befolkningen mellan 16–85 år tog regelbundet del av någon av kvällstidningarnas nätupplagor, medan den regelbundna läsningen av kvällstidningar på papper var nere i 10 procent.

Figur 1 Läsning av morgontidning på papper och nät minst 3 dagar/vecka 1990-2014 (procent)

Kommentar: Frågeformuleringarna lyder "Läser eller tittar du regelbundet i någon morgontidning på papper?", "Brukar du läsa eller titta i följande tidningar?" samt "Hur ofta brukar du ta del av nyheter från följande på internet?". Med regelbunden läsning avses minst 3 dagar/vecka.

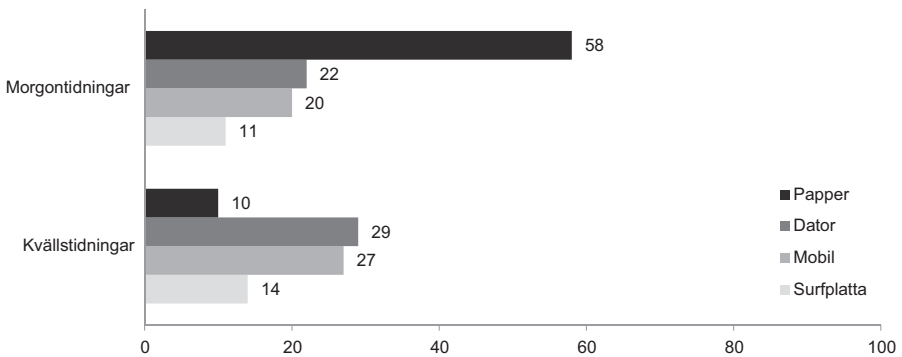
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1990-2014.

Det har inom såväl forskning som bransch spekulerats i huruvida tillgången till internet och nätbaserade dagstidningar är den faktor som en dag slår i den slutliga spiken i papperstidningens kista (jmf Fidler, 1997; Küng, Picard & Towse, 2008; McChesney & Nichols, 2010; Weibull & Wadbring, 2014). Två olika huvudspår har kunnat skönjas inom forskningen när det gäller relationen mellan gamla och nyare medieformer, där det enda sätter fokus på mediernas funktioner medan det andra fokuserar på användarna, det vill säga publiken. Det första spåret tar sin utgångspunkt i uppfattningen att medier har olika egenskaper som formar deras marknader, där den medieform som bäst passar in på den specifika marknaden kommer att ersätta andra medier (Dimmick, 2003; Dimmick, Feaster & Hoplamazian, 2011; McCombs, 1972). Det andra spåret tar sin utgångspunkt i uppfattningen att olika nyhetsmedier har en komplementär funktion (Dutta-Bergman, 2004; Flavian & Gurra, 2009; Nguyen & Western, 2006). Empiriska studier av människors användning av nyheter via papper och nät har kunnat påvisa att det finns såväl ersättande som komplementära effekter, men att dessa dock skiljer

sig åt bland olika grupper av användare (De Waal & Schoenbach, 2010; Jalakas & Wadbring, 2014; Ohlsson, 2013; Prior, 2007; Shehata & Wadbring, 2012; Strömbäck, Djerf-Pierre & Shehata, 2012).

Det råder knappast någon tveksamhet om att befolkningens användning av dagspress har förändrats genom ny teknik och etablering av nätbaserade dagstidningar. Förändringen tycks följa ett visst mönster, där intresset i olika hög utsträckning beroende på tidningsform riktas från papperstidningen till nätupplagan, i första hand i form av läsning via dator, men under senare år i ökande utsträckning också via mobil och surfplatta (jmf Färdigh & Westlund, 2013). Mönstret är på intet sätt unikt för svenska förhållanden, utan har kunnat skönjas även i europeiska och amerikanska studier (Mitchell & Rosenstiel, 2012; Newman & Levy, 2013; Pew Research Centre, 2015; Schröder, 2014). Omvandlingen beror dels på mer generella förändringar när det gäller teknik och mediemarknad, dels på att nyhetsmedier under senare år har fokuserat alltmer på att publicera nyheter för olika digitala plattformar (Nygren & Zuiderveld, 2011; Westlund, 2011).

Figur 2 Regelbunden användning av olika plattformar för läsning av dagstidningar 2014 (procent)

Kommentar: Figuren baseras på tre olika frågor, där frågeformuleringarna lyder "Läser eller tittar du regelbundet i någon morgontidning på papper?", "Brukar du läsa eller titta i följande tidningar?" samt "I vilken utsträckning brukar du ta del av nyheter på följande sätt?". Med regelbunden användning avses minst 3 dagar/vecka. Minsta antal svarspersoner för läsning på papper är 6845 och för läsning på dator, mobil samt surfplatta 1722.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014.

En närmare blick på den svenska befolkningens användning av olika plattformar när det gäller läsning av dagstidningar, visar att andelen som regelbundet läser via mobilen idag är lika stor som andelen som läser via dator, en situation som gäller för både morgontidningar och kvällstidningar. Ungefär en femtedel av befolkningen tar del av någon morgontidning via dator eller mobil, medan motsvarande andel

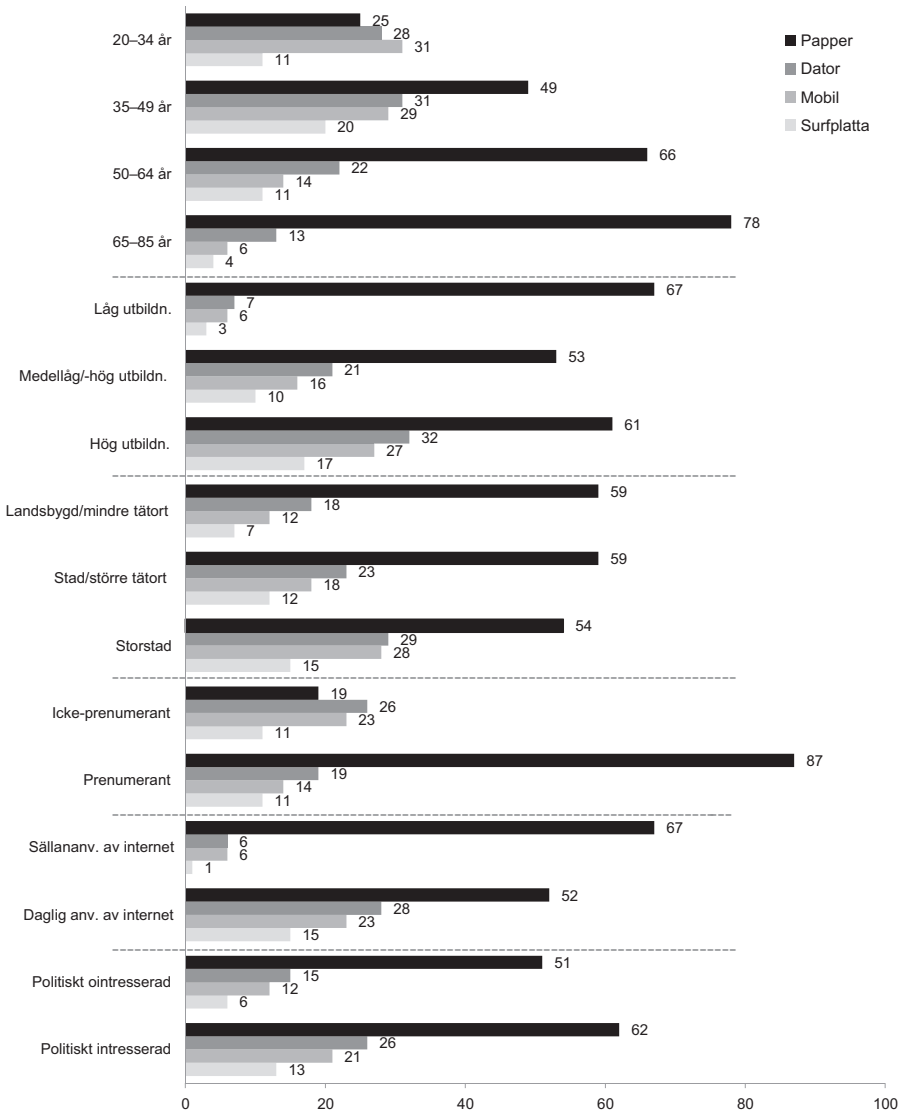
för kvällspressen är drygt var fjärde svensk (figur 2). Därtill uppger omkring var tionde person att de regelbundet läser någon morgontidning respektive kvällstidning via surfplatta. För kvällspressens del innebär det att det idag är vanligare att läsa via surfplatta än att läsa på papper.

De allra flesta läser kvällstidningar på åtminstone två plattformar, där den vanligaste kombinationen är via dator och mobil. Ungefär 6 procent uppger att de enbart läser pappersversionen. För morgonpressens del är kombinationen dator och mobil vanligast bland de digitala plattformarna, tätt följt av kombinationen mobil och surfplatta. I befolkningen som helhet är det 29 procent som säger sig enbart läsa pappersversionen. Det innebär att ungefär hälften av de regelbundna pappertidningsläsarna också tar del av morgontidningen via en digital plattform minst en dag i veckan.

Stora skillnader i användningen av digitala plattformar

Valet av plattform för läsning av morgontidningar respektive kvällstidningar skiljer sig väsentligen åt mellan olika grupper i befolkningen, framför allt när det gäller morgontidningar. De två faktorer som framför allt påverkar valet att läsa en morgontidning på papper är huruvida man har en prenumeration i hushållet eller inte samt i vilken åldersgrupp individen befinner sig (figur 3). Bland prenumeranter uppger 87 procent att de regelbundet läser en morgontidning på papper, medan motsvarande andel bland icke prenumeranter är 19 procent. Och i den äldsta åldersgruppen mellan 65–85 år ligger andelen regelbundna läsare på 78 procent, medan 25 procent av de unga vuxna under 35 år läser någon morgontidning på papper minst 3 dagar per vecka. Att prenumeranter är väsentligen mer benägna att läsa papperstidningen är inte särskilt konstigt, då tillgången till tidningen spelar roll för möjligheten att utan större ansträngning ta del av den. Mönstret med en tydlig ålderstrappa i läsningen känns vidare igen från tidigare studier, även om avståndet mellan de äldsta och de yngsta åldersgrupperna under senare tid har kommit att bli allt större (Westlund & Weibull, 2013). Andra faktorer som också förklarar skillnader i den regelbundna läsningen av morgontidningar på papper, är graden av politiskt intresse, frekvensen i internets användning och i viss mån också individens utbildningsbakgrund. En faktor som kön är dock helt utan betydelse i sammanhanget.

Figur 3 Regelbunden användning av olika plattformar för läsning av morgontidningar 2014 (procent, Tau-c)

Kommentar: Med regelbunden användning avses minst 3 dagar/vecka. Minsta antal svars personer läsning på papper är per grupp: 20–34 år 1142, 35–49 år 1504, 50–64 år 1874, 65–85 år 2104, låg utb. 1169, medellåg-/hög utb. 3560, hög utb. 1980, landsbygd/mindre tätort 2260, stad/större tätort 3352, storstad 1080, icke-pren. 2870, pren. 3797, sällan-internetanv. 704, daglig internetanv. 3996, pol. ointr. 2414, pol. intr. 4392. Minsta antal svars personer för läsning på dator, mobil samt surfplatta är per grupp: 20–34 år 279, 35–49 år 367, 50–64 år 495, 65–85 år 526, låg

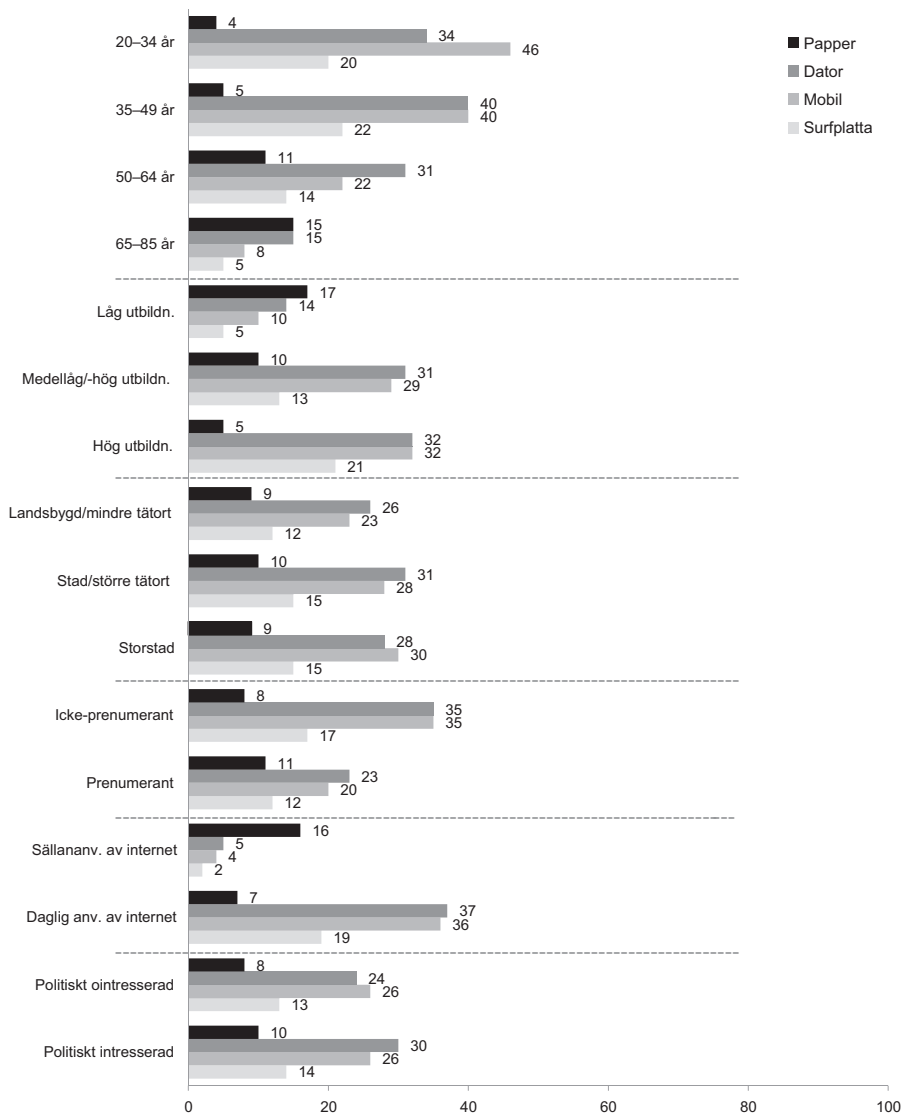
utb. 270, medellåg/-hög utb. 900, hög utb. 507, landsbygd/mindre tätort 595, stad/större tätort 809, storstad 273, icke-pren. 715, pren. 942, sällan-internetanv. 238, daglig internetanv. 1177, pol. intr. 603, pol. intr. 1109. Med sällan-användning av internet avses 1 gång/halvår eller mer sällan. Sambanden har testats genom Kendalls tau-C. Måttet går från -1 (perfekt negativt samband) till +1 (perfekt positivt samband) och anger styrka samt riktning. 0 anger att statistiska samband saknas. Signifikanta samband för *Morgontidning papper*: ålder .30***, pren. .69***, int.anv. .10***, pol. intr. .11***; *Dator*: ålder -.17***, utb. .20***, boendeort .10***, pren. -.09***, int.anv. .21***, pol. intr. .14***; *Mobil*: ålder -.25***, utb. .17***, boendeort .11**, pren. -.13***, int.anv. .16***, pol. intr. .08***; *Surfplatta*: ålder -.13***, utb. .14***, boendeort .07***, int.anv. .13***, pol. intr. 07***. ** $p=0,010$ *** $p=0,000$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014.

Det finns två grupper där den digitala läsningen av morgontidningar är större än den regelbundna läsningen av morgontidningen på papper, nämligen bland unga vuxna i åldrarna 20–34 år och bland icke-prenumeranter (figur 3). Inom den yngsta åldergruppen är användningen av morgontidning via dator och mobil tämligen jämn, med ett knappt försprång för mobilläsning. På en tredje plats kommer papperstidningen, medan läsning via surfplatta är relativt låg sett till övriga användningsmönster i gruppen. Också bland 35–49 åringar råder det jämnt skägg mellan läsning via dator och mobil, men här har fortfarande papperstidningen övertaget. Ju äldre individerna bli desto lägre är också den regelbundna användningen av olika digitala plattformar för läsning av morgontidningar, medan läsningen av morgontidning på papper istället ökar markant. Läsning via dator och mobil dominerar även icke-prenumeranternas användning av morgontidningar. I övrigt gäller att de som är högutbildade, som bor i någon av landets storstäder, som dagligen använder internet och som har ett större politiskt intresse också är mer frekventa användare av morgontidningar via dator och mobil, även om papperstidningen fortfarande är den dominerande medieformen i dessa grupper.

För kvällspressens del utgår större delen av den regelbundna läsningen från de båda plattformarna dator respektive mobil. I två grupper har förvisso papperstidningen fortfarande övertaget, vilket gäller lågutbildade samt de som sällan eller aldrig använder internet. Därtill karakteriseras läsningen bland pensionärer av en lika stor andel pappersläsare som datorläsare (figur 4). Bland unga vuxna under 35 år är mobilen den plattform som är mest använd för att ta del av kvällstidningar på regelbunden basis. Bland personer i övre medelåldern, det vill säga åldersgruppen mellan 50–64 år, är det i sin tur primärt läsning via dator som gäller. Resultaten går dels i linje med det som inom forskningen brukar kallas för diffusionsteorin (se Rogers, 2003), där spridningen och användningen av ny teknik framför allt startar hos yngre människor, dels med mediegenerationsperspektivet (se Aroldi & Colombo, 2006; Colombo & Fortunati, 2011; Loos, Haddon & Mante-Meijer, 2012; Westlund & Weibull, 2013), där en central utgångspunkt är att de medier som etablerades eller var centrala under en människas formativa år – det vill säga under uppväxt och ungdomsår – också följer med genom livet som ett dominerande inslag i den fortsatta medieanvändningen.

Figur 4 Regelbunden användning av olika plattformar för läsning av kvällstidningar 2014 (procent, Tau-c)

Kommentar: Med regelbunden användning avses minst 3 dagar/vecka. Minsta antal svarsper-soner läsning på papper är per grupp: 20-34 år 1142, 35-49 år 1504, 50-64 år 1874, 65-85 år 2104, låg utb. 1169, medellåg-/hög utb. 3560, hög utb. 1980, landsbygd/mindre tätort 2260, stad/större tätort 3352, storstad 1080, icke-pren. 2870, pren. 3797, sällan-internetanv. 704, daglig internetanv. 3996, pol. ointr. 2414, pol. intr. 4392. Minsta antal svarsper-soner för läsning på dator, mobil samt surfplatta är per grupp: 20-34 år 279, 35-49 år 367, 50-64 år 495, 65-85 år 526, låg

utb. 270, medellåg/-hög utb. 900, hög utb. 507, landsbygd/mindre tätort 595, stad/större tätort 809, storstad 273, icke-pren. 715, pren. 942, sällan-internetanv. 238, daglig internetanv. 1177, pol. ointr. 603, pol. intr. 1109. Med sällan-användning av internet avses 1 gång/halvår eller mer sällan. Sambanden har testats genom Kendalls tau-C. Mättet går från -1 (perfekt negativt samband) till +1 (perfekt positivt samband) och anger styrka samt riktning. 0 anger att statistiska samband saknas. Signifikanta samband för *Kvällstidning papper*: ålder .13***, utb. -.10***, pren. .07***, int.anv. .09***, *Dator*: kön .06**, ålder -.17***, utb. .11***, pren. -.14***, int.anv. .24***, pol. intr. .07**, *Mobil*: ålder -.29***, utb. .12***, pren. -.18***, int.anv. .22***. *Surfplatta*: ålder -.13***, utb. .11***, pren. -.05**, int.anv. .12***.

** $p=0,010$ *** $p=0,000$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014.

Sammantaget kan sägas att de spekulationer om papperstidningens vara eller icke-vara som förts fram inom forskning och bransch än så länge inte förefaller vara ett sanningsscenario för de svenska morgontidningarna, medan kvällstidningarna däremot befinner sig betydligt närmare den där sista spiken i kistan för pappers-tidningen.

Inställning till dagspress och lokala nyheter

Den sista frågan som kommer att analyseras inom ramen för det här kapitlet, är hur dagspressen i tryckt och digital form respektive den lokala nyhetsrapporteringen egentligen står sig hos befolkningen. Ur ett demokratiskt perspektiv brukar vanligen dagstidningarnas, och radios respektive tv:s, nyhetsförmedling betraktas som ett synnerligen viktigt inslag i samhälle (Christians, 2009; Kovach & Rosenstiel, 2014). Nyhetsmedier utgör exempelvis en plats där företrädare för olika åsikter och intressen kan mötas, de står för granskning av samhällets makthavare på olika plan och de utgör också en bärare av kunskaper om det samhälle som individen lever i. Genom att ta del av nyhetsmedier får människor en möjlighet att orientera sig i de frågor som diskuteras och de kan också skapa sig en egen uppfattning och erfarenhet om gemensamma problem, intressen och möjligheter. Studier visar exempelvis att det finns en tydlig koppling mellan nyhetskonsumtion och engagemang i samhället (jmf Prior, 2007; Strömbäck, Djerf-Pierre & Shehata, 2012). Sett ur en svensk kontext utgörs basen i människors nyhetskonsumtion ofta av lokala morgontidningar (se Ohlssons kapitel i denna volym). Samtidigt är det trots allt så att alltför många väljer att rikta intresset mot andra nyhetsmedier, alternativt mot inga nyhetsmedier alls (jmf Shehata & Wadbring, 2012).

Sett till befolkningen som helhet finns det en allmän uppfattning om att det är viktigt för individen att hålla sig a jour med sådant som sker i samhället. Närmare nio av tio svenskar är benägna att för egen del instämma i denna uppfattning (tabell 1). Det är också en stor andel, drygt 70 procent, som anser att lokala nyhetsmedier fyller en viktig funktion för dem genom att erbjuda information och kännedom om olika slags aktiviteter som äger rum på det lokala planet. Samtidigt är närmare

hälften av befolkningen kritiska till den journalistik som bedrivs i nyhetsmedia, då den upplevs vara alltför förenklad och ytlig.

Tabell 1 *Inställning till dagspress och lokala nyheter 2014 (procent; balansmätt)*

	Helt riktigt	Delvis riktigt	Delvis felaktigt	Helt felaktigt	Ingen uppfattning	Balans- mätt
Det är viktigt för mig att hålla mig informerad om vad som sker i samhället	61	27	3	1	8	+84
Lokala medier är viktiga för mig för att känna till aktuella evenemang	31	40	9	5	15	+57
Det är viktigt för mig att en dagstidning har en bra nyhetssajt	37	29	6	6	21	+54
Den allmänna nyhetsrapporteringen är alltför förenklad och ytlig	8	38	20	13	21	+13
Den tryckta tidningen är oviktig för mig eftersom den innehåller för gamla nyheter	3	14	20	46	18	-49
Jag läser nyheter i mobilen innan jag stiger upp ur sängen på morgonen	4	7	5	68	16	-62

Kommentar: Antalet svarspersoner varierar mellan 1726–1731. Frågan lyder: *Vilken är din uppfattning om följande påståenden om medier och nyheter?* Balansmättet varierar mellan +100 och -100, där +100 innebär att samtliga anser att påståendet är riktigt medan -100 innebär att samtliga anser att det är felaktigt.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014.

Givet den ökande andelen läsare av dagstidningar i digital form, är det inte särskilt förvånande att 66 procent av den svenska allmänheten i åldrarna 20–85 år upplever att det är viktigt för dem att en dagstidning också har en bra nyhetssajt (tabell 1). Något mer förvånande är kanske dock att relativt få anser att den tryckta tidningen skulle vara oviktigt på grund av att den innehåller för gamla nyheter. Det har sedan etableringen av nättidningar återkommande förts diskussioner inom forskning och bransch om i vilken utsträckning nyhetsmedia bör återanvända material från nätupplaga till pappersupplaga och vice versa. Diskussionerna handlar bland annat om att användarna, det vill säga publiken, riskerar att dubbelexponeras för innehållet, vilket i förlängningen kan leda till en ovilja att betala för eller ta del av nyheter på den ena plattformen om dessa redan har publicerats på den andra. Givet de resultat som har framkommit i tidigare forskning, där det visat sig att svenska dagstidningar skiljer sig ytterst litet åt innehållsmässigt när det gäller nyheter på papper och nät (Ghersetti, 2014) samt den snabba spridning av nyheter som

digitala medier på nätet har gett upphov till, vore det väntat att många människor upplever papperstidningen som irrelevant eftersom dess material oftast berör gårdagens nyheter och dessutom vanligen redan har publicerats på nätupplagan. Förvisso är ungefär var sjätte svensk av uppfattningen att papperstidningen är oviktig av just detta skäl, men samtidigt hävdar närmare sju av tio att så inte är fallet. Även om papperstidningarna har fått kännas vid kraftiga nedgångar i både upplaga och läsning, tycks de än så länge inte helt ha förlorat sin betydelse som nyhetsbärande organ.

En fråga som har väckts i samband med den ökade användningen av smarta mobiler, är huruvida nyhetskonsumtion via mobilen eventuellt kan komma att ersätta läsning av papperstidningen på morgonen i vissa grupper. Sett till den svenska befolkningen som helhet är det förnärvarande relativt få som uppger att de tar del av nyheter via mobilen innan de ens har hunnit slå sig ner vid frukostbordet (tabell 1). Ungefär var tionde person uppger att de läser nyheter i mobilen innan de stiger upp ur sängen på morgonen, medan en överväldigande majoritet hävdar att det är ett beteende som inte alls stämmer in på dem själva, alternativt säger sig sakna uppfattning i frågan. På den punkten är papperstidningen fortfarande ohotad, åtminstone i befolkningen i stort och i relation till användning av nyheter via digitala plattformar.

Attityden till dagspress och lokala nyheter skiljer sig dock väsentligen mellan olika grupper i befolkningen. Det finns inga större skillnader mellan kvinnor och män i de olika frågorna, däremot förekommer det exempelvis en del åldersrelaterade skillnader. När det gäller uppfattningen om att det är viktigt för den egna individen att hålla sig uppdaterad om vad som händer i det omgivande samhället, syns en gradvis ökning i benägenheten att hålla med i takt med stigande ålder hos respondenterna (tabell 2). Vidare håller högutbildade, politiskt intresserade, prenumeranter samt regelbundna användare av dagstidningar i olika former såväl som frekventa internetanvändare med i högre utsträckning jämfört med lågutbildade, politiskt ointresserade, icke-prenumeranter respektive individer som sällan eller aldrig läser någon dagstidning, oavsett om det handlar om läsning på papper eller via nät. Motsvarande mönster återupprepar sig när det gäller bedömningen av hur viktig den lokala morgontidningen är för att känna till aktuella evenemang, med det tillägget att gapet mellan den yngsta och den äldsta åldersgruppens uppfattningar är betydligt större i den här frågan.

Uppfattningen om att det är viktigt att en dagstidning också har en bra nyhetssajt har succesivt stärks under 2000-talet (se Andersson, 2013). Från att tidigare primärt har varit en viktig fråga för yngre individer och internetanvändare, finns det nu en allmän uppfattning i den vuxna befolkningen som helhet att en dagstidning också måste kunna erbjuda en bra webbupplaga (tabell 2). Något oväntat instämmer även de äldsta åldersgrupperna i detta påstående, trots att många av dem samtidigt uppger att de vare sig läser tidningar på nätet eller använder internet. Förklaringen till deras bedömning är inte helt given, men det är rimligt att tro att det snarast handlar om en bedömning av hur det bör vara givet hur samhällets fokusering på internet och digitala tjänster i övrigt ser ut.

Tabell 2 Inställning till dagspress och lokala nyheter i olika grupper 2014 (procent, Tau-c)

	Det är viktigt för mig att hålla mig informerad om vad som sker i samhället	Lokala medier är viktiga för mig för att känna till aktuella evenemang	Det är viktigt för mig att en dagstidning har en bra nyhetssajt	Den allmänna nyhetsrapporteringen är alltför förenklad och ytlig	Den tryckta tidningen är oviktig för mig eftersom den innehåller för gamla nyheter	Jag läser nyheter i mobilen innan jag stiger upp ur sängen på morgonen
Samtliga	88	71	67	46	16	11
20–34 år	81	58	65	52	18	24
35–49 år	87	71	67	52	21	16
50–64 år	92	76	64	42	15	8
65–85 år	91	75	71	44	14	2
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	.06 ***	.10 ***	.05 *	-.05 *	–	-.07 ***
Låg utbildning	83	70	63	45	18	3
Medellåg-/hög utbildning	90	73	67	45	18	12
Hög utbildning	94	71	71	51	14	15
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	.06 ***	–	–	–	-.12 ***	-.06 **
Landsbygd/mindre tätort	91	74	63	42	15	7
Stad/större tätort	88	72	69	47	17	12
Storstad	90	66	73	57	18	17
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	–	-.05 **	.06 **	–	–	.05 *
Politiskt ointresserad	79	65	60	33	15	11
Politiskt intresserad	94	74	70	53	17	11
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	.14 ***	.07 **	.08 ***	.14 ***	-.09 ***	-.08 ***
Icke-prenumerant	85	62	62	50	23	17
Prenumerant	94	79	73	45	12	6
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	.09 ***	.17 ***	.09 ***	-.07 **	-.24 ***	-.15 ***
Morgontidningsläsning						
Papper: Sällan/Aldrig	81	58	58	48	23	16
Papper: 3-7 dagar/vecka	93	80	71	45	12	7
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	.10 ***	.17 ***	.08 ***	-.06 **	-.23 ***	-.13 ***
Webb: Sällan/Aldrig	86	60	60	44	16.9	–
Webb: 3-7 dagar/vecka	94	73	82	55	21.2	0
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	.06 ***	–	.15 ***	.05*	–	.04 *
Kvällstidningsläsning						
Papper: Sällan/Aldrig	88	70	66	46	17	12
Papper: 3-7 dagar/vecka	91	76	69	51	13	7
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	–	–	–	–	–	–
Webb: Sällan/Aldrig	87	69	61	45	12	4
Webb: 3-7 dagar/vecka	92	73	74	48	24	22
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	–	–	.08 ***	–	.05 *	.07 ***
Internetanvändning						
Sällan/Aldrig	75	62	58	39	14	3
Daglig	91	71	70	48	17	15
<i>Sambandsmått (tau-c)</i>	.06 ***	–	.05 **	–	.07 ***	.06 ***

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din uppfattning om följande påståenden om medier och nyheter?* Svarsalternativen är Helt riktigt, Delvis riktigt, Delvis felaktigt, Helt felaktigt samt *Ingen uppfattning*. Figuren redogör för de som har svarat *Helt riktigt* respektive *Delvis riktigt* på frågan. Minsta antal svarspersoner: 20–34 år 280, 35–49 år 368, 50–64 år 496, 65–85 år 526, låg utb. 270, medellåg-/hög utb. 901, hög utb. 507, landsbygd/mindre tätort 596, stad/större tätort 813,

storstad 273, pol. ointr. 605, pol. intr. 1111, icke-pren. 718, pren. 942, läser ej morgontidn. papper 642, läser morgontidn. papper 973, läser ej morgontidn. webb 749, läser morgontidn. webb 472, läser ej kvällstidn. papper 1386, läser kvällstidn. papper 172, läser ej kvällstidn. webb 902, läser kvällstidn. webb 666, sällan internetanv. 238, daglig internetanv. 1178. Med sällan-användning av internet avses användning 1 gång/halvår eller mer sällan.

Sambanden har testats genom Kendalls tau-C, vilket går från -1 (perfekt negativt samband) till +1 (perfekt positivt samband) och anger styrka samt riktning. 0 anger att statistiska samband saknas. * $p=0,050$ ** $p=0,010$ *** $p=0,000$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014.

När det gäller kritiken mot att den allmänna nyhetsrapporteringen är alldeles för förenklad och ytlig, är det framför allt unga vuxna och yngre medelålders som tillsammans med storstadsbor, politiskt intresserade respektive frekventa nätmorgontidningsläsare som i högst utsträckning menar att så är fallet (tabell 2). I det här fallet är dock skillnaderna mellan olika grupperns bedömningar förhållandevis små. De som i sin tur framför allt upplever den tryckta morgontidningen som oviktig på grund av att den innehåller för mycket gamla nyheter, är yngre medelålders, icke-prenumeranter, individer som sällan eller aldrig tar del av någon morgontidning på papper samt regelbundna användare av morgontidningar respektive kvällspress på nätet. Situationen är inte särskilt anmärkningsvärd, då dessa grupperns intresse för digitala medieformer i sig signalerar att papperstidningen förmodligen inte fyller någon större funktion för dem.

Den avslutande frågan om hur vanligt det egentligen är att respondenterna uppdaterar sig på nyheter i mobilen innan de har hunnit kliva upp ur sängen på morgonen, pekar på ett stort åldersrelaterat gap där 24 procent av gruppen unga vuxna uppger att så är fallet medan endast 2 procent i åldersgruppen 65–85 år väljer att konsumera nyheter på detta sätt (tabell 2). Övriga grupper som utmärker sig genom en något högre andel som läser nyheter i mobilen på morgonen är individer bosatta i någon av landets storstäder, icke-prenumeranter samt de som regelbundet tar del av morgontidningar respektive kvällstidningar på nätet. Inriktningen på individens generella medievanor spelar således roll för huruvida hon eller han uppvisar ett intresse för att läsa nyheter i mobilen på morgonkvisten.

När analysen bryts ner efter hur ofta respondenterna tar del av någon morgontidning på papper, visar analysen att de grupper som framför allt håller med om att lokala medier fyller en viktig funktion genom att erbjuda information om aktuella evenemang är äldre medelålders, pensionärer, individer bosatta på mindre orter eller landsbygd respektive personer som är allmänt intresserade av politik och som också läser morgontidning på papper regelbundet (tabell 3). Deras motpol – det vill säga de som i lägst utsträckning håller med om påståendet – återfinns bland unga vuxna, pensionärer samt personer som är ointresserade av politik och som aldrig eller högst sällan läser någon morgontidning på papper. Sett till åldersgrupp hittas den största differensen mellan gruppen av pensionärer som aldrig läser papperstidningen och pensionärer som är regelbundna läsare av morgontidningen på papper. Differensen mellan de båda grupperna är 27 procentenheter.

För uppfattningen om huruvida papperstidningen innehåller för gamla nyheter och därmed upplevs som oviktigt, visar resultaten att regelbundna morgontidningsläsare i övre medelåldern är minst benägna att hålla med medan icke-läsare i yngre och övre medelåldern tillsammans med dem som regelbundet läser någon morgontidning på nätet är mest benägna att instämma i att papperstidningen är oviktigt på grund av att dess innehåll består av nyheter som inte längre är nya vid publiceringstillfället (tabell 3).

Tabell 3 Inställning till dagspress och lokala nyheter bland icke-läsare respektive läsare av morgontidningar på papper 2014 (procent)

	Lokala medier är viktiga för mig för att känna till aktuella evenemang			Den tryckta tidningen är oviktigt för mig eftersom den innehåller för gamla nyheter			Jag läser nyheter i mobilen innan jag stiger upp ur sängen på morgonen		
	Icke-läsare	3-7 dagar/v	Diff.	Icke-läsare	3-7 dagar/v	Diff.	Icke-läsare	3-7 dagar/v	Diff.
Samtliga	58	80	22 ¹	23	12	11 ¹	16	7	9 ¹
20–34 år	54	64	10	18	13	5 ¹	23	25	2
35–49 år	59	80	21 ¹	27	20	7 ¹	17	14	3
50–64 år	66	82	16 ¹	29	8	21 ¹	14	4	10 ¹
65–85 år	54	81	27 ¹	20	13	7 ¹	2	2	0
Landsbygd/mindre tätort	59	82	23 ¹	23	11	12 ¹	11	4	7 ¹
Stad/större tätort	59	80	21 ¹	23	14	9 ¹	19	8	11 ¹
Storstad	58	74	16 ¹	27	13	14 ¹	18	13	5 ¹
Politiskt ointresserad	54	75	21 ¹	20	12	8 ¹	15	6	9 ¹
Politiskt intresserad	60	81	21 ¹	26	13	13 ¹	17	8	9 ¹
Morgontidningsläsning									
Webb: Sällan/Aldrig	55	79	24 ¹	22	12	10 ¹	12	6	6 ¹
Webb: 3-7 dagar/vecka	62	80	18 ¹	27	18	9 ¹	25	15	10

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din uppfattning om följande påståenden om medier och nyheter?* Svarsalternativen är Helt riktigt, Delvis riktigt, Delvis felaktigt, Helt felaktigt samt *Ingen uppfattning*. Figuren redogör för de som har svarat *Helt riktigt* respektive *Delvis riktigt* på frågan. Antal svarspersoner bland icke-läsare: 20–34 år 183, 35–49 år 161, 50–64 år 147, 65–85 år 110, landsbygd/mindre tätort 203, stad/större tätort 194, storstad 121, pol. ointr. 271, pol. intr. 364, läser ej morgontidn. webb 458, läser morgontidn. webb 187. Antal svarspersoner bland regelbundna läsare: 20–34 år 64, 35–49 år 176, 50–64 år 320, 65–85 år 398, landsbygd/mindre tätort 354, stad/större tätort 467, storstad 128, pol. ointr. 297, pol. intr. 667, läser ej morgontidn. webb 394, läser morgontidn. webb 248.

1) Signifikansnivån är $p=0.000$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014.

När det gäller nyhetsläsning i mobilen på morgonen är det otvetydigt så att unga vuxna håller med i högst utsträckning, oavsett om det är gruppen av regelbundna papperstidningsläsare eller icke-papperstidningsläsare som beaktas (tabell 3). Den omvända situationen gäller för gruppen av pensionärer, där andelen som uppger sig läsa nyheter i mobilen på morgonen är ytterst låg både bland de regelbundna papperstidningsläsarna och bland de som aldrig eller sällan tar del av morgontidningen på papper. Vanan att uppdatera sig på de senaste nyheter via mobilen på morgonen är således tydligt åldersrelaterad och kan beskrivas i termer av en digital generationsklyfta när det gäller den här typen av nyhetskonsumtion.

Ålder, medieerfarenhet och samhällsintresse påverkar förhållandet till dagspressen

Den här artikelns syfte har varit att granska hur användningen av dagspress på olika plattformar ser ut i den svenska befolkningen, liksom vilken inställning människor har till dagspressens och de lokala nyheternas funktion och innehåll. Resultaten ligger i linje med sådant som framkommit i tidigare studier, där ålder, medieerfarenhet och graden av samhällsintresse har lyfts fram som särskilt betydelsefulla för att förklara människors mediepreferenser.

Den förklaringsfaktor som särskilt utmärker när det gäller användning av olika plattformar och syn på dagspressens betydelse, är ålder. Unge vuxna uppvisar ett klart större intresse för de digitala plattformarna, medan papperstidningen fortfarande är starkast förankrad i pensionärsgruppen. Jämfört med de äldre åldersgrupperna är unga vuxnas dagspresskonsumtion betydligt mer uppsplittrad på olika tidningsformer, ett förhållande som inom forskningen ibland beskrivs som att unga är mer otrogna mot tidningsformen relativt äldre tidningsläsare (Kalmus, Masso & Lauristin, 2013). Ungas intresse för nyheter är generellt också lägre jämfört med äldre individers, ett förhållande som ofta förklaras ur ett livscykelperspektiv där unga människors högre grad av mobilitet, lägre grad av fasta rutiner och mindre ekonomiska resurser är centrala faktorer som av forskningen anses påverka intresset och behovet av nyheter (jmf Westlund & Weibull, 2013). Ju mer fast livsramen blir, i termer av arbete och familjebildning, brukar vanligen också konsumtionen av nyheter öka. Förlängd utbildningstid och en generellt ökad mobilitet har under senare år dock bidragit att vissa livscykelphaser har dragits ut mer i tid eller senarelagts, vilket också har fått konsekvenser för medieanvändningen.

Men ålder som förklaringsfaktor handlar inte bara om vilken livsfas en människa befinner sig i utan också om generationstillhörighet, där människor som är födda vid en viss tidpunkt har vuxit upp under specifika förutsättningar som präglar de vanor som etableras senare i livet (jmf Aroldi & Colombo, 2007). Sett ur ett medieperspektiv innebär det att människor bär med sig olika erfarenheter av medier beroende på vilken generation de tillhör. Vanligen tenderar de medier som har funnits under uppväxttiden att upplevas som mer naturliga än de som

tillkommit senare i livet. Generationsperspektivet bidrar således med en förklaring till skillnaderna mellan unga och äldre vuxnas val av plattform för konsumtion av dagstidningar.

Även om den tryckta dagstidningen förvisso har förlorat regelbundna läsare bland yngre och medelålders individer, är det inte helt givet att nyheter på papper skulle komma att försvinna inom den närmaste tiden, åtminstone inte när det gäller morgontidningen på papper. För även om användningen av morgontidningar via dator och mobil förvisso dominerar bland unga vuxna, har papperstidningen fortfarande en plats i denna åldersgrupp. Frågan om papperstidningens vara eller icke vara förefaller därför huvudsakligen ligga hos tidningsföretagen snarare än hos publiken, eftersom det primärt handlar om hur problemet med minskande prenumerationsintäkter ska lösas. Utmaningen ligger i att kunna erbjuda en produkt av tillräcklig relevans och kvalitet som människor i alla åldersgrupper är villiga att betala för, oavsett om det handlar om nyheter på papper eller i digitalt format. Tidigare studier har visat att de egenskaper som människor framför allt lyfter fram som viktiga för dagstidningar, då i synnerhet när det gäller morgontidningar, är tillförlitlighet, nyhetsfokus och opartiskhet (Andersson, 2013). I branschens satsningar på digitala plattformar och nya betalmodeller bör den centrala utgångspunkten därför ligga i strävan att bevara och stärka den renodlade och professionella journalistiken.

Referenser

- Andersson, Ulrika (2013). "Attityder till nyheter på papper och nät" i Lennart Weibull, Henrik Oscarsson & Annika Bergström (red), *Vägskäl*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Andersson, Ulrika, Emelie Dimberg & Julia Ingemarsson (2014). "Lokalt var nog viktigare förr" i Annika Bergström & Jonas Ohlsson (red), *Brytningstider*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Andersson, Ulrika & Lennart Weibull (2013). "Hur läser vi den lokala morgontidningen idag?" i Lennart Weibull, Henrik Oscarsson & Annika Bergström (red), *Vägskäl*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Aroldi, Piermarco & Fausto Colombo (2006). "Generational Belonging and Mediascape in Europe", *Journal of Social Science Education*, 6 (1): 34–44.
- Christians, Clifford G. (red.) (2009). *Normative theories of the media: journalism in democratic societies*. Urbana: University of Illinois Press.
- Colombo, Fausto & Leopoldina Fortunati (2011). *Broadband, Society and Generational Changes*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- De Waal, Esther & Klaus Schoenbach (2010). "News sites' position in the mediascape: Uses, evaluations and media displacement effects over time", *New Media Society*, 12: 477–496.

- Dimmick, John W. (2003). *Media competition and coexistence: The theory of the niche*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Dimmick, John W., John C. Feaster & Gregory J. Hoplamazian (2011). "News in the interstices: The niches of mobile media in space and time", *New Media Society*, 13: 23-39.
- Dutta-Bergman, Mohan (2004). "Complementarity in consumption of news types across traditional and new media", *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 48 (1): 41-61.
- Flavian, Carlos & Raquel Gurrea (2009). "Digital versus traditional newspapers: Influences on perceived substitutability", *International Journal of Market Research*, 51 (5): 635-675.
- Fidler, Roger (1997). *Mediamorphoses. Understanding New Media*. Thousand Oaks: Pine Forge Press.
- Ghersetti, Marina (2014). "Still the same? Comparing news content in online and print media", *Journalism Practice*, 8 (4): 373-389.
- Jalakas, Anders & Ingela Wadbring (2014). "Ska man gråta om papperstidningen försvinner?" i Annika Bergström & Henrik Oscarsson (red), *Mittfåra & marginal*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Kalmus, Veronika, Anu Masso & Marju Lauristin (2013). "Preferences in media use and perception of inter-generational differences among age groups in Estonia: A cultural approach to media generations", *Northern Lights*, 11: 15-34.
- Kovach, Tom & Rosenstiel, Bill (2014). *Elements of Journalism. What Newspeople Should Know and the Public Should Expect*. 3 uppl. New York: Three Rivers Press.
- Küng, Lucy, Robert G. Picard & Ruth Towse (red) (2008). *The Internet and the Mass Media*. London: SAGE Publications Limited.
- Loos, Eugène, Leslie Haddon & Enid Mante-Meijer (2012). *Generational Use of New Media*. Farnham: Ashgate.
- McChesney, Robert W. & John Nichols (2010). *The Death and Life of American Journalism. The Media Revolution that Will Begin the World Again*. Philadelphia, PA: Nation Books.
- McCombs, Maxwell (1972). *Mass media in the marketplace*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Mitchell, Amy & Tom Rosenstiel (2012). *The State of the News Media 2012 – An Annual Report on American Journalism*. Washington D.C.: Pew Research Center's Project for Excellence in Journalism.
- Newman, Nic & David A. L. Levy (2013). *Reuters institute digital news report 2013 – Tracking the future of news*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford.
- Nguyen, An & Mark Western (2006). "The complementary relationship between the Internet and traditional mass media: The case of online news and information", *Information Research: An International Electronic Journal*, 11: 1-18.

- Nygren, Gunnar & Maria Zuiderveld (2011). *En himla många kanaler*. Nordicom: Göteborg.
- Ohlsson, Jonas (2013). "Tidningen och demokratin" i Annika Bergström & Jonas Ohlsson (red), *En region för alla? Medborgare, människor och medier i Västsverige*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Pew Research Center (2015). *State of the News Media 2015*. Washington D.C.: Pew Research Center's Project for Excellence in Journalism.
- Prior, Markus (2007). *Post-broadcast democracy: How media choice increases inequality in political involvement and polarizes elections*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Rogers, Everett M. (2003). *Diffusion of Innovations*. New York: Free Press.
- Schröder, Kim C. (2014). "News Media Old and New", *Journalism Studies*, 16 (1): 60–78.
- Shehata, Adam & Ingela Wadbring (2012). "Allt fler står utanför nyhetsvärlden" i Henrik Oscarsson, Lennart Weibull & Annika Bergström (red), *I framtidens skugga*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Strömbäck, Jesper, Monika Djerf-Pierre & Adam Shehata (2012). "The dynamics of political interest and news media consumption: A longitudinal perspective", *International Journal of Public Opinion Research*, 25 (4): 414-435.
- Weibull, Lennart & Ingela Wadbring (2014). *Massmedier. Nya villkor för press, radio och tv i det digitala medielandskapet*. Stockholm: Ekerlids.
- Westlund, Oscar (2011). *Cross-media News Work - Sensemaking of the Mobile Media (R)evolution*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Westlund, Oscar & Lennart Weibull (2013). "Generation, life course and news media use in Sweden 1986–2011", *Northern Lights*, 11: 147–173.